

nova comestio videtur. — Ita Roncaglia, etc. Hanc sententiam dicit probabilior S. Lig. n. 279. (10).

(10) Etiam pro secunda hac sententia solent allegari illa ex S. Thoma (3. q. 80. art. 8. ad 4.): *Reliquiae tamen cibi remanentes in ore, si causaliter transglutiantur, non impediunt sumptionem huius sacramenti, quia non traiciuntur per modum cibi, sed per modum salivae; et eadem ratio est de reliquiis aquae vel vini, quibus os abluatur, dummodo non traiciantur in magna quantitate, sed permixtae salivae, quod vitari non potest.* Ad quae Seraphinus Caponi scribit: *Ipsium (S. Doctorem) recte intelligendum esse velim, ac vigilantissime ponderandum illud, quod ipse propterea caute multum expressit, scilicet ly permixtae salivae, et ly quod vitari non potest.*

Fatendum tamen est, aliter deduci posse ex alio loco (In 4. Dist. 8. q. 1. art. 4. q. 2. ad 3.), in quo diversum adhibet principium: *Ieiunium naturae* (inquit S. Doctor) *dicitur per privationem actus comestionis... Comestio autem... dicitur a sumptione exterioris cibi, quamvis terminetur ad traiectionem cibi in ventrem, et ulterius ad nutritionem: et ideo quae interius geruntur sine exterioris cibi sumptione, non videntur solvere ieiunium naturae, nec impedire Eucharistiae perceptionem, sicut deglutio salivae: et similiter videtur de his, quae intra dentes remanent, et etiam de eructationibus.* Porro principium hic assumptum, illud est, ad ieiunium solvendum opus esse, ut adsit exterioris cibi sumptio; quam negat adesse in reliquiis illis traiciendis. Hoc autem valet, ut patet, tum si casualiter, tum si non casualiter traiciantur. Qui quidem sensus elucet etiam ex obiectione, quam ibi S. Doctor solvit. Haec enim est huiusmodi: *Si quae cibi reliquiae in ore remaneant, non impeditur quis a*

sumptione corporis Christi: quia hoc posset accidere sacerdoti etiam dum est in ipsa celebratione sacramenti... Ergo nec cibus in os missus debet perceptionem huius sacramenti impedire in parva quantitate sumptus. Porro si S. Doctor putasset, ieiunium solvi per eas reliquias voluntarie in stomachum traiectas, respondere debuisset saltem distinguendo Antecedens, utrum nempe casualiter etc.

Insuper S. Alphonsus advertit (lib. 6. n. 279.) huic sententiae non repugnare rubricas missalis (*De Defect. n. 3.*), ubi sic dicitur: *Si reliquiae cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt communionem, cum non transglutiantur per modum cibi, sed per modum salivae.*

Recte tamen idem S. Alphonsus monet, etiam Doctores, qui censent per reliquias istas voluntarie traiectas non solvi ieiunium, tamen consilium praebere, ut expuantur, uti v. gr. Suarez (disp. 66. sect. 4. v. tertio), tum addit, *in hoc non esse scrupulose agendum, ut sapienter advertit Suarez. Unde (subdit) libenter sequor sententiam Lugonis (Disp. 15. n. 36.)... quod reliquiae a dentibus divulsae, quae sensibiliter in lingua percipiuntur, equidem sunt expuendae: non vero est obligatio adhibendi diligentiam ad reliquias illas ex dentibus extrahendas, etiamsi praevideantur deglutiendae, si non extrahantur...; alias enim haec obligatio esset innumeris scrupulis et perplexitatibus obnoxia, ad quod certe non praesumitur ecclesia voluisse obligare.* Immo Lugo (l. c.) addit: *Neque enim debemus eas ex dentibus extractas diligenter intra oris angulos quaerere, ut expuantur; quia omissive nos in iis habere non est comedere, sed permittere, ut cum*

QUAER. 2° *An guttulae aquae aut iusculi degustati cum saliva mixtae frangant ieiunium si deglutiantur?*

Resp. 1° Neg., si casu praeter intentionem traiciantur, modo non sint in magna quantitate. Idem dicendum de guttulis, quae involuntarie traiciuntur os lavando. Ratio est, quia non sumuntur per modum nutritionis. Constat etiam ex Rubrica Missalis, *de detect. n. 3.*

Resp. 2° Affirm., si ex proposito deglutiantur. Ratio est, quia tunc nihil deest ut rationem cibi aut potus habeant (11). S. Lig. n. 279.

143. — QAER. 3° *An solvat ieiunium pulvis tabaci sumpti per nares?*

Resp. Neg., etiamsi aliquid in stomachum transmittatur. Ratio est, quia licet talis materia sit nutritiva, tamen non sumitur per modum comestionis. — *Sic communiter.* — S. Lig. n. 280.

QUAER. 4° *An solvat ieiunium fumus tabaci aut similis?*

Resp. Neg. cum sententia communiori et probabiliori, quia fumus tabaci neque est cibus nec potus, neque sumitur per comestionem aut potationem; secus dicere deberemus, frangere ieiunium etiam eos, qui in culina ciborum fumum tum ore tum naribus attrahunt. Et hoc valet, etiam si fumus voluntarie immittatur in stomachum. — Ita S. Lig. *ibid.* — Idem videtur dicendum de succo seu odore camphorae, qui per modum fumi tabaci hauritur (gallice: *cigarette de Raspail*).

saliva vel respiratione traiciantur. Sed sollicitae istae admonitiones patefaciunt salis, qualecumque hanc expuendi obligationem, in eam, quam Laymann (lib. 5. tr. 4. c. 7. n. 18.) melius appellat *decentiam*, recidere. Non facile enim compones, hinc quidem violari ieiunium per traiectas istas reliquias, inde vero prope nullam imponi curam, ne traiciantur. Et cum cura id saltem expuendi, quod sensibiliter in lingua percipitur, scrupulos illos innumeros anxietatesque inducere possit, an illud reipsa, vel an totum reiectum fuerit; iam suppetiae quaerendae videbuntur ab alia sententia S. Thomae, quae cum neget, iis reliquiis solvi ieiunium, a quavis molesta sollicitudine eximit.

(11) Haec intellige de eo, qui apposite guttulas illas deglutire velit. Nam licet vitari non possit, ut ait S. Thomas (3. q. 84. art. 8. ad 4.), quominus haustae gut-

tulae cum saliva permisceantur, et *Ecclesia* (utar verbis Card. De Lugo *De Euch.* disp. 15. n. 34.) *per hoc praeceptum noluerit prohibere, quod deglutiamus salivam; esset enim durissimum praeceptum et iudaicam superstitionem redolens, si oporteret nihil omnino cum saliva... traicere: anxiosissima enim diligentia opus esset in expuenda millies aqua, ad abluendum os semel accepta, ne aliquid cum saliva remaneret; at non ideo salivae permixtio immutat naturam actus, potationis scilicet, quando non ad salivam deglutiendam, sed ad iusculum vel aquam traiciendam animus studiose fertur.* Eadem ergo materia (permixtae cum saliva guttulae) idemque traiciendi actus cum eadem utrobique advertentia franget vel non franget ieiunium, prout e duobus permixtis elementis aut huius aut illius traiectio studiose intenditur.

144. — QUAER. 5° *An solvat ieiunium, qui sumit folium tabaci, vel aroma, ut dentibus conterat, et phlegmata expuat?*

Resp. Neg. probabiliter, etiamsi deglutiat praeter intentionem aliquid modicum succi salivae inseparabiliter mixti; quia si casu id deglutiat, non per modum cibi, sed per modum salivae traicitur. Omnes autem conveniunt, huiusmodi masticationem ante Communionem esse indecentem; unde non videtur excusanda a culpa veniali, nisi rationabilis aliqua causa intercedat. S. Lig. ibid.

QUAER. 6° *An possit communicare, qui positive dubitat utrum post mediam noctem cibum aut potum sumpserit, aut in ipso die aliquid deglutierit?*

Resp. Affirm. probabilius. Ratio est, quia in casu non constat de violato ieiunio, et proinde non constat Communionem esse interdictam; factum enim violati ieiunii esset probandum, prius quam invocetur lex prohibens Eucharistiam non ieiuno. — S. Lig. tamen n. 22. cum aliis hoc admittit tantum pro dubio negativo (12).

145. — QUAER. 7° *An liceat edere et bibere statim post Communionem?*

Resp. Olim quidem post Communionem praecipiebatur ieiunium usque ad *Sextam*. Sed hoc praeceptum iamdudum abrogatum est. Attamen ex decencia mora aliqua servari debet inter sumptionem huius Sacramenti et alios cibos, saltem quamdiu species consecratae in stomacho nondum plane corruptae perseverant, nisi tamen adsit aliqua rationabilis causa aliquid statim sumendi: secus talis comestio ob irreverentiam a veniali culpa non excusatur. — S. Lig. n. 287., et alii communiter.

QUAER. 8° *An sit illicitum expuere post Communionem?*

Resp. Neg. per se, modo nullum Hostiae fragmentum in ore remanserit. Nullum enim est periculum irreverentiae erga species sacras; quandoquidem via, per quam sputa in os confluunt, non est oesophagus, seu via cibi et potus, sed est via respirationis. Omnes tamen conveniunt congruum esse, ut communicantes per aliquod temporis intervallum ab expuendo abstineant. — S. Lig. n. 283.

QUAER. 9° *Quandonam liceat aliquem non ieiunum communicare?*

Resp. Non ieiunus licite communicat 1° in periculo mortis, ex qua-

(12) Ratio tamen ab eodem S. Alphonso addita aequae rem evincit etiam in casu dubii *positivi*, quando scilicet habentur hinc inde probabilitates. *Non teneris* (inquit) *ab illa (Eucharistia) abstinere, quandiu non es certus, et tanto magis, si nullam habeas rationem probabilem te comedisse: tunc enim manes in possessione tuae libertatis.* Id confirmatur

ex lib. 1. n. 38. 39., ad quem locum ipse S. Alphonso lectorem remittit. Nam nihil hic distinguit inter dubium *positivum* ac *negativum*; et ratio adiecta, quod *eo casu lex prohibens Communionem non videtur certa, et tanquam dubia non obligat*, ex mente S. Alphonsi, uti patet, pro utroque dubio valet.

cumque causa proveniat; 2° in periculo ne Eucharistia pereat, vel male tractetur, v. gr. ab haereticis, impiis; 3° in periculo proximo gravis scandali ex omissione Sacrificii vel Communionis; 4° in necessitate perficiendi Sacrificium vel Communionem, v. gr. si pro speciebus vini Sacerdos sumpserit aquam, etc.... — S. Lig. n. 284. et seq.

146. — QUAER. 10° *An requiratur moralis certitudo periculi mortis, ut Viaticum non ieiunio ministrari possit?*

Resp. Neg., sed sufficit dubium prudens, seu probabilitas periculi (13), praesertim quando timendum est, ne aeger repentina morte corripiatur. Imo graviter arguendi sunt Parochi et parentes aut cognati infirmorum, qui ex incuria aut vano timore administrationem sacri Viatici ita protrahunt, ut absque Eucharistia decedere periclitentur. — S. Lig. *Hom. apost.* n. 46.

QUAER. 11° *An liceat aliquando dare Communionem infirmo non ieiunio, nec periculose decumbenti (14), si morbus sit diuturnus?*

Resp. Negandum est, attenda praxi actuali Ecclesiae, nisi morbus sit eiusmodi, qui per se periculum mortis inducere possit. Attamen Theologi nonnulli id aliquando permittunt, si morbus sit diuturnus, nec unquam aeger omnino ieiunus communicare valeat, modo raro fiat, v. gr. aliquoties in anno. — Sic Elbel, n. 90. — Sed contradicit sententia communissima Theologorum cum Suarez, qui asserit, solum Papam hac in lege

(13) Eandem hanc doctrinam aliis verbis traditam reperies apud DD., qui vel pro uno eodemque habent *articulum* et *periculum* mortis; vel supposita inter haec duo distinctione, quae nonnullis placuerat, docent, non solum in *articulo*, sed etiam in *periculo* mortis hanc a communi lege exceptionem valere. Nam eiusmodi distinctio ita se habet, ut *articulus sit, quando mors proxime instat, et moraliter est certa et fere inevitabilis: periculum autem sit, quando est probabile dubium, et frequenter solet in tali casu mors accidere.* (Vid. Suarez In 3. p. Tom. IV. disp. 26. sect. 4. n. 2. — Lugo *De Poenit.* disp. 18. n. 20. — Sanchez In *Decal.* lib. 2. cap. 13. n. 4.). Porro S. Alphonso (lib. 6. n. 561.) eiusmodi *periculum* seu *probabile dubium* adesse censet etiam *in morbo periculoso*, qui nempe per se par est ad periculum mortis adducendum. Simul atque igitur satis con-

stet, eiusmodi morbo quempiam correptum esse, ut Eucharistia illi etiam non ieiuno praebatur, nihil opus est eo usque differre, quando nulla aut exigua vitae spes reliqua est: sed statim a communi Ecclesiae lege infirmus eiusmodi exemptus censi potest ac debet. Et scite post alios DD. S. Alphonso (lib. 6. n. 285. dub. 3. in fin.) monet, *in hoc non esse scrupulose procedendum, cum in Concilio Constantiensi sess. 13. simpliciter infirmi excipiantur a lege ieiunii.* Sic autem se habet Concilii Constantiensis decretum: *Huiusmodi sacramentum non debet... a fidelibus recipi non ieiunis nisi, in casu infirmitatis aut alterius necessitatis a iure vel Ecclesia concesso vel admissio.*

(14) Hoc extendit ad eos, qui licet non decumbant morbo, naturale tamen ieiunium servare ad aliquot horas nequeunt.

dispensare posse. Reipsa S. Pontifex raro et gravi tantum de causa dispensare solet. Videtur vero tunc adesse ratio sufficiens cur interdum Eucharistia post mediam noctem infirmo administrari possit. Et quidem iuxta doctissimos Theologos Romae interrogatos, nullum dubium est quoad casum Communionis annuae seu Paschalis, quae non mero Iure ecclesiastico, sed etiam divino praecipitur, quia divinum mandatum humano praestantius est.

147. — **QUAER.** 12° *An liceat Communionem iterum ministrare infirmo non ieiuno, qui iam Viatico munitus est?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia hoc Sacramentum aegrotis non datur praecise ad satisfaciendum praeepto, sed in praesidium contra tentationes, quae tempore mortis magis urgent. Quamobrem id licet, non solum si novum recurrat periculum, sed etiam si idem perduret. — *Ita communiter* cum S. Lig. n. 385. — *Recole dicta supra*, n. 119.

QUAER. 13° *Quanto tempore distare debeat una Communio ab alia, si aegrotus non ieiunus communicet?*

Resp. Sententia communior docet distare debere octo diebus circiter. Sed non *improbabiliter* plures cum S. Lig. dicunt infirmum assuetum saepius ex devotione communicare, bis in hebdomada Communionem absque ieiunio suscipere posse (15). Verum ad locorum, personarum, statutorumque particularium circumstantias attendendum est. Facilius autem concedi potest Communio infirmis religiosis, vel aliis personis piis in monasterio degentibus, sive sint ieiunae, sive non, quam caeteris; quia tunc minor habetur apparatus, populi que admiratio, cum sacra Eucharistia non sit publice per plateas deferenda.

PUNCTUM II. — *De corporis decentia.*

148. **Principia.** — I. De iure naturali is requiritur exterior habitus et ea corporis compositio, quae internam animi reverentiam et devotionem

(15) Quod mos frequenter ex devotione communicandi ratio sufficiens haberi queat, cur saepius non ieiuno Eucharistia praebere possit, admitti utique poterit. Sed quod restringi ad has personas hoc ita debeat, ut aliis, qui saepius communicare non consueverunt, negandum sit, etsi id cupiant et postulent, eequa, rogo, ratio evincit. Et adverte S. Alphonsum (lib. 6. n. 285. dub. 1.) magis liberaliter locutum esse, et DD. sententias attulisse, qui etiam quotidianam communionem infirmis, licet non ieiunis, putant concedi posse. Ita in *Hom. Apost.* (Tr. 5. n. 47.), S. Doctor

post allatas alias opiniones addit: *Non improbabiler Laymann, Escobar, Roncaglia, et Hurtadus fidenter dicunt, Viaticum posse etiam sequenti die replicari, cum infirmus solitus erat saepe communicare, et cum imminet morale mortis periculum; imo Castropal., Armilla, Tamburin., et Dicastillus admittunt universe, posse replicari quolibet die.* Et haec quidem opportunissime commemoranda veniunt, ut quorundam aut timidorum nimis, aut morosorum difficultatibus occurratur.

exhibeat. Ratio patet: debetur enim huic augustissimo Sacramento non solum interna, sed etiam externa veneratio, cum ipse Christus, mediis speciebus, sensibili quodam modo in eo existat et tractetur.

II. Nulla prorsus corporis macula per se impedit a Communionem, cum Eucharistia sit tantum cibus animae, neque puritas minuatur corporis maculis, quae ad bonitatem vel malitiam moralem nihil conferunt. — S. Lig. n. 271. et 275. — Decentia tamen et reverentia tanto Sacramento debita exigit, ut si sordes exterius apparentes possint auferri, diligenter auferantur.

III. Nulla est obligatio abstinendi a Communionem propter maculas corporis occultas, vel etiam apparentes exterius, sed indelebiles. — S. Lig. ibid. — Si tamen maculae externae, hic et nunc indelebiles, sint valde notabiles, et brevi cessare debeant, decebit, ubi commode fieri potest, Communionem differre. Quando vero diutius durant, non est ratio cur aliquis alimonia caelesti privetur. — *Ita communiter.*

149. **Resolves.** — 1° Mulieres accedere debent ad sacram Communionem in ornatu sancto, modestiam redolente; si quae valde indecentes se sacrae mensae sisterent, Communio eis neganda esset, cum debitis tamen cautionibus ad scandala, quantum fieri potest, praecavenda.

2° Lepra, fluxus sanguinis, et similia, quae sine patientis culpa eveniunt, per se non prohibent a Communionem, quia labes illae non obstant devotioni, quae est dispositio requisita ad Communionem. — S. Lig. ibid. (*).

3° Sacerdos infectus lepra, aut alia infirmitate horrorem excitante, celebrare potest, sed non in publico; sic enim ex Iure canonico statuitur. — S. Lig. ibid.

4° Convenit ex decentia et humilitate christiana, ut milites communicaturi ad sacram mensam, depositis armis, accedant. Nulla tamen lege ad id obligantur. — S. Lig. ibid. — Idem dicatur de laicis *chirothecas* (gants) deferentibus.

APPENDIX I.

DE COMMUNIONE FREQUENTI

150. — Nomine Communionis frequentis communiter cum S. Lig. intelliguntur sensu strictiori Communiones illae, quae praeter dies Dominicos vel festos fiunt diebus ferialibus etiam sine praevia confessione.

(*) Idem S. Doctor n. 272 docet pollutionem involuntariam, quae nullam perturbationem relinquit, minime impedire a Communionem: est enim corporalis macula,

quae per se non impedit. Quod si ea ex causa provenerit leviter culpabili, consilium erit, ait, non praeeptum, abstinere a Communionem. Cf. n. ad n. 136.

Comp. Theol. Mor. — Tom. II.